

Instagram: stela_knjige

Facebook: stela

www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Beatriz Williams

Husbands & Lovers

Copyright © 2024 by Beatriz Williams

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2026

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

UREDNIK

Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA

Lidija Cenić

DIZAJN KORICA

Siniša Subotić

SLOG I PRELOM

Dizajn studio Layout

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2026

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

BEATRIZ VILIJAMS

MUŽEVI I
LJUBAVNICI

Preveo sa engleskog
Igor Solunac

Stela

*Knjigu sa zahvalnošću posvećujem svojoj deci,
koja nikad nisu pojela pogrešnu pečurku.*

PROLOG

Malori

Jun 2019.
Mistik, Konektikat

Poljubila sam Sema u znak pozdrava jednog subotnjeg jutra krajem juna, a poziv koji mi je promenio život stigao je sledećeg petka popodne.

Zapravo, poziv je stigao dvaput. Ustala sam od stola da malo radim u bašti. Sećam se da je te godine paradajz rastao kao lud, a ruže se rascvetale kao nikad pre. Sve je bilo tako bujno. Ponekad, kad zapnem s nekom idejom, pomaže mi da se na trenutak udaljim i radim nešto drugo, da koristim ruke, obavim nešto korisno, a taj čvor u mislima se polako opusti i razveže u testu za hleb, sapunici ili naslaganim gomilama opranog veša.

Ili u mekom, bogatom tlu povrtnjaka.

Još uvek me hvata užas kad pogledam taj deo zemlje i setim se kako sam tamo klečala, pričvršćivala divlje izdanke, pevušila sebi u bradu dok mi se u glavi oblikovao novi uzorak – puzavica u savršeno svežoj nijansi prolećnozelene, ni previše tamna ni previše svetla, boja obećanja, nežni izdanci i listići koji se uvijaju iz matične loze.

Svega nekoliko minuta pre tri, ustala sam, obrisala prašinu s farmerki, skinula rukavice i ušla u kuću po čašu vode i blok za skiciranje.

Sećam se, telefon mi je ležao na kuhinjskom pultu jer ga nisam ponela napolje. Znete već kako to ide – pomisliš da ćeš

za nekoliko minuta da počupaš korov, možda zaliješ paradajz, udahneš svež vazduh, ali jedno vodi drugom, a dan je bio prelep, oko dvadeset sedam stepeni i ne tako sparan kao u pozno leto. Vetar je dolazio s reke Mistik i donosio blagi miris soli. Turisti su se verovatno tiskali na mostu da kupe sladoled. Prekoputa, u akvarijumu, deca su vrištala od sreće dok su beluge jurile kroz vodu sa druge strane pleksiglasa. U svakom slučaju, telefon je ležao na pultu, pa sam ga podigla da proverim poruke i važne vesti, možda i da bacim pogled na društvene mreže, a umesto toga, shvatila sam da sam propustila dva poziva iz kampa Vinipesoki.

Znate onaj osećaj. Svaki roditelj ga zna.

Verovatno ništa, pomisliš. Verovatno treba potpisati neki propušteni dokument ili je detetu nehotice izletela psovka. Možda je, nedajbože, došlo i do tuče. Deca umeju da budu nemirna u tim godinama.

Ali telo ne ume da se ponaša logično, zar ne? Telo je napravljeno za katastrofu. Odmah se zakači za najgori scenario. Stomak ti se okrene, a drhtava ruka sama posegne za telefonom. Srce ti udara o grudnu kost.

Prevlačiš prstom preko ekrana da uzvратиš poziv.

Veselim, lažno smirenim glasom kažeš: *Zdravo! Ovde Malori Dan. Semova mama? Zvali ste me?*

I onda čuješ tu sićušnu tišinu, uzdah koji traje delić sekunde dok osoba sa druge strane skuplja hrabrost za ono što mora da kaže.

A onda reči koje niko ne želi da čuje:

Gospođo Dan, bojim se da imam loše vesti.

Mislim da sam tri sata dugu vožnju do Nju Hempšira provela u šoku. *Ne paniči*, govorila sam sebi neprekidno. *Ovo se zapravo*

ne dešava. Ovo je samo film koji gledaš, scenario koji glumiš. Kao neki metaverzum. Šta god da je to.

U svakom slučaju, nije stvarno.

Nije zaista tvoj sin, ljubav tvog života.

Sećam se da sam isprala šolju od kafe i stavila je u mašinu za sudove pre nego što sam otišla. Mislim, ne možeš tek tako ostaviti kafu na pultu jer žuriš u Nju Hempšir – ko zna na koliko dugo! Stavila sam samo malo karmina iako mi je ruka toliko drhtala da sam izgledala poput onih žena na *Instagramu* koje ružem preboje ivice usana da bi ih uvećale. Počela sam da ubacujem stvari u torbu, pa pomislila: *Šta ako umre, a ja ne stignem na vreme da se oprostim?*

Bacila sam torbu i istrčala napolje do auta. Stigla sam čak do Springfilda pre nego što sam shvatila da nisam obula cipele, pa sam morala da stanem na pumpu i kupim japanke. I benzin. I tri proteinske pločice i bočicu vode jer sam bila na ivici da se onesvestim.

Neće umreti, govorila sam sebi. Zdravo dete ne umire jer je pojelo otrovnu pečurku.

Osim ako nije prekasno.

Osim ako pomenuti dečak nije pomenutu pečurku pojeo prethodnog dana jer su ga drugari začikavali da to uradi, a ništa nije rekao da ne bi zbog njega upali u nevolju, pa je proveo noć i jutro u ambulanti s navodnim bolom u stomaku pošto medicinska sestra nije imala pojma da se radi o trovanju pečurkama.

Osim ako šteta već nije učinjena.

Osim ako ga održavaju u životu samo da bih stigla da se oprostim i potpišem dozvolu za donaciju organa.

Možeš li uopšte donirati organe deteta otrovanog pečurkom?

Pored mene je projurio rejndž rover s njujorškim tablicama. Pogledala sam brzinomer i shvatila da vozim jedva sto na sat.

Kao da nisam u žurbi, nije hitno, ne želim da me kazne zbog prekoračenja brzine, zar ne?

Nagazila sam gas.

Neće umreti, rekla sam naglas.

Moj sjajni, prelepi dečak.

Koji voli fudbal u jesen i bejzbol u proleće.

Čija su omiljena hrana krekeri s belim slezom.

Koji je prošle nedelje surfovao s rođacima na Kejpu i pravio se da ga je napala ajkula. (*Nimalo smešno*, rekla sam mu kad sam ga izvukla iz vode.)

Koji je veče pre odlaska u kamp napunio staru teglu svicima i rekao da veruje kako svetlost potiče od tvojih predaka na nebu koji te čuvaju.

Udarila sam šakom u volan. Pa gde su, dođavola, bili svi ti svici juče?

Tek što sam stigla do raskrsnice Vajt river i sišla sa auto-puta, počela je da pada kiša. Najpre nekoliko krupnih kapi, pa onda još nekoliko, i odjednom – pravi monsunski pljusak. Uključila sam brisače. Tri sekunde kasnije, pojačala sam ih na maksimum. Silovito su klizili preko stakla, a ja i dalje ništa nisam videla. Preda mnom se ukazao zid od vode. Kao kad pokušavaš da gledaš kroz vodopad.

Ono što se sledećeg trenutka dogodilo je istinita priča.

Jurila sam tim putem kroz šumu Nju Hempšira prema bolnici, svesna važnosti svakog trenutka. Međutim, nisam videla ni tri metra ispred sebe. Naprezala sam oči, nisam treptala, kad se odjednom ukazala tamna senka i *bum!* Tresnula je o vetrobran i brisače.

Verovatno sam vrisnula, ne sećam se.

Svega nekoliko centimetara duga, jadna ptičica. Otimala se, dok je perje letelo svuda, a ja sam plakala, vrištala i molila Boga

da je oslobodi jer nisam smela da stanem, morala sam da stignem do sina pre nego što umre.

Ipak, nesrećna ptica je ostala zaglavljena među brisačima koji su razmazivali krv po vetrobranu, a kiša ju je spirala. Nisam mogla ni da prepoznam koja vrsta ptice je u pitanju. Samo sam nastavila da vozim, i da se molim, i da plačem.

Kiša je polako jenjavala kad sam skrenula na parkiralište Bolničkog centra Dartmut Hičkok, gde su Sema nešto posle podneva prevezli helikopterom.

(Kasnije, kad sam na objašnjenju troškova od osiguranja ugledala *tu* stavku, sipala sam sebi čašu burbona.)

Ali u tom trenutku nisam razmišljala o tome koliko će me sve to koštati. Jedino me je zanimalo da mi spasu sina. Nekim čudom pronašla sam mesto blizu ulaza u hitnu pomoć, zakočila i istrčala napolje. Nedaleko je stajao muškarac i pušio cigaretu. Gledao je u pticu na vetrobranu mog starog volvoa koji sam nasledila od sestre.

„Je l' mrtva?“, upitala sam.

Pogledao me je. I sad ga vidim pred sobom – mlad, bistar, mršav momak u zelenoj uniformi. Pomislila sam da je možda stažista ili student medicine, tako mi je delovao. Neko ko je sve postigao sâm – bez privatnih škola, bez tutora, bez bogatih roditelja. Radio posle škole, štedeo, sanjao da postane lekar.

„To je sova“, rekao je. „Mlada sova.“

„Je l' mrtva? Samo mi reci, je l' mrtva?“

„Naravno da je mrtva“, odvratio je.

* * *

Na prijemu u hitnoj promucala sam nešto o letnjem kampu i pečurkama. Bolničar na dužnosti, naviknut na uznemirene roditelje, prekinuo me je i ravnim glasom upitao za ime pacijenta.

Udahnula sam duboko. „Sem Dan.”

„Datum rođenja?”

„Deseti maj 2009.”

„Odnos s pacijentom?”

„Pobogu, majka sam mu!”

Kucao je po tastaturi i gledao u ekran. „Vaše ime?”

„Moje ime?”

„Da, gospođo.”

Zagledala sam se u njegov razdeljak. Svetlosmeđa talasasta kosa. Ružičasto teme.

Podigao je pogled. „Gospođo? Vaše ime?”

Počinje na M, pomislila sam. *Možeš ti to.*

Polako mi je mahnulo dlanom ispred lica. „Gospođo? Hoćete li da sednete?”

„Malori!”, izustila sam sa olakšanjem. „Malori Dan.”

Bolničar se okrenuo ka računaru i nastavio da kuca. „Trebace mi lična karta i kartica osiguranja, gospođo Dan.”

„Šta?”

„Dokumenta i karticu osiguranja, molim.”

Uхватила sam se za ivicu pulta i nagnula napred. „Moj sin umire, a vi mi tražite *dokumenta?*”

„Gospođo Dan, molim vas da se smirite...”

„Da se *smirim?* Tri sata sam vozila da stignem ovde! Ne znam ni da li je živ! Ima deset godina! Okružen je neznancima! Potrebna mu je njegova mama!”

„Gospođo Dan...”

„Hoću... da vidim... svog sina!”

Bolničar je sklopio oči, duboko udahnuo, napunio pluća strpljenjem i obratio mi se glasom učiteljice iz vrtića: „Razumem.

Ali ipak moram da vas zamolim za dokumenta. Zbog bezbednosti. Ukoliko Semov otac...”

„Semov otac nije deo ove priče.”

„Obzirom da...”

„Kaže se *s obzirom na to da*, pobogu!”

Bolničar je podigao slušalicu. „Sad ću pozvati obezbeđenje.”

„Obezbeđenje? Šalite se? Moj *sin* je tamo unutra! Moram da ga vidim, a vi ćete zvati obezbeđenje?”

„Gospođo Dan, morate se smiriti...”

Uperila sam mu prst u grudi. „*Nikad* ne govori ženi da se smiri! Pogotovo *majci* čije je *dete* u *hitnoj*! Koju neki *muškarac* pokušava da spreči da ga *vidi*! I uzgred, nisam *gospođa*!”

Bolničar je ustao držeći telefon u ruci. „A ja kažem *vama*, gospođice Dan, bolje bi bilo da odmah počnete da vežbate smirenost. Vašeg sina radi. Trebaće vam.”

Pola sata kasnije, moja sestra je stigla u čekaonicu koju su odvojili za uznemirene roditelje. Poskočila sam sa stolice.

„Pejdž? Šta ti radiš ovde, dovraga?”

„Ja sam kontakt za slučaj nužde, sećaš se? Stigla sam što sam brže mogla. Oh, Malori.” Prišla mi je i zagrlila me. Mirisala je na cvetni sapun i odgovornost. „Ti si stvarno poseban slučaj, dušo. Jedino si ti mogla da završiš u bolničkom pritvoru.”

„Jesi li ga videla? Je l’ dobro?”

„Razgovarala sam sa doktorkom. U stabilnom je stanju. Kritičnom, ali stabilnom...”

„Kritičnom? Šta to znači?”

Pejdž me je uhvatila za ramena. „Hajde da zajedno porazgovaramo s doktorkom, važi?”

* * *

Doktorica Stivens bila je sitna, ali snažna žena, plavuša s konjskim repom, od onih žena koje pre posla istrče desetak kilometara. Podigla je pogled s beležaka i dok smo joj prilazile uputila mi oštar, prodoran pogled.

„Gospođo Dan”, rekla je.

Otvorila sam usta da je ispravim, pa ih zatvorila.

„Doktoriko?”, odvrtila sam tiho. „Ja sam Semova majka.”

„Da. Žao mi je zbog svega što se dogodilo. Svake godine imamo nekoliko slučajeva trovanja pečurkama, ali retko kad ovoliko ozbiljnih.”

„Koliko ozbiljnih?”

„Sledećih četrdeset osam sati biće od presudnog značaja. Vaš sin je pojeo basidiomicetnu gljivu poznatu kao *Amanita phalloides*...”

„Izvinite, kao šta?”

Ponovo me je prostrelila pogledom. „Pečurku smrti.”

„Oh, dođavola”, rekla sam.

„Mislila sam da ste već obavešteni.”

„Rekli su *pečurka*. Ne pečurka smrti, jebote.” Maltene sam čula kako joj se dlačice na vratu podižu. Oči su joj bile mutne, poput neba pre svitanja, i nisam mogla da razaznam je li iznervirana mojim tonom, rečnikom ili oboma.

Pejdž me je uhvatila za lakat. „Oprostite joj, doktoriko. Izleti se kad je uznemirena.”

„Razume se”, odvrtila je doktorica Stivens. „Pečurka smrti sadrži dve glavne vrste otrova – amatoksin i falotoksin. U početnom periodu, koji nastupa nekoliko sati nakon unošenja, pacijent ima uobičajene simptome stomaknih tegoba – povraćanje i proliv. Dakle, u tim ranim satima, ukoliko ne znamo da je pacijent pojeo pečurku, lako je pogrešno zaključiti da je u pitanju norovirus.”

„Stomačni grip”, rekla je Pejđž znalački.

„Upravo tako. Posebno kod dece, a *naročito* kad im je neprijatno da priznaju odraslima šta su uradili.” Doktorka Stivens je kliknula olovkom. „Međutim, u tom periodu toksini već napadaju organe...”

„O, dovraga”, rekla sam. „O, dovraga.”

„...naročito jetru i bubrege, što u najgorim slučajevima vodi do otkazivanja organa i smrti.”

Glumiš u filmu, podsetila sam sebe. *Ovo se ne dešava stvarno.*

„Ali možete da ga izlečite, zar ne? Ovo je doba savremene medicine. Sigurno možete da mu date nešto.”

Pogledala je u beleške. „Trenutno se borimo sa dehidratacijom. Na infuziji je, primio je tečnost i elektrolite. Postoji nekoliko antibiotika koji su pokazali delotvornost u suzbijanju toksina...”

„I dajete mu ih?”

„Da, zajedno sa intravenskim silibininom – to je ekstrakt biljke poznate kao mlečni čkalj – koji pomaže jetri da se bori sa oštećenjima izazvanim toksinima.”

„Šta još?”

Slegnula je ramenima. „Lečimo simptome. Ostalo zavisi od njegovog tela. Koliko je pojeo i u koje vreme.”

„Da li ga boli?”

„U komi je, gospođo Dan. To je uobičajeno u ovakvim slučajevima.”

„Mogu li da ga vidim?”

Lice joj je omekšalo. „Naravno. Podite sa mnom.”

Krenula je ispred nas. Dodirnula sam joj lakat da je zaustavim.

„Doktorke Stivens? *Gospođica* Dan. Ne gospođa.”

Doktorka je nešto zapisala. „A njegov otac?”

Ovog puta je Pejđž odgovorila. „Otac nije deo ove priče.”

* * *

Na belom jastuku Semovo lice poprimilo je boju čipsa *dorito*. Mora da sam jauknula.

„To je žutica”, rekla je bolničarka.

Sručila sam se na stolicu pored kreveta. Ne zato što sam htela već što više nisam mogla da stojim. „Dođavola”, prošaptala sam.

„Možete ga dodirnuti. Pričajte s njim. Nek zna da ste tu.”

Oko Sema su pištale i šištale mašine. Oduvek je bio krupan za svoje godine, jak na oca. Blistav. Energija mu je zračila iz kože. Ponekad i previše. Toliko da bih uveče pala u krevet i zaplakala od iscrpljenosti jer nije bilo nikog drugog da zadrži tu vatru koja bi mogla uzleteti u svemir. Jer Sem je bio prepušten meni.

To sitno, žuto telo na krevetu – to ne može biti Sem. Mora da je u pitanju greška.

Međutim, onda sam ga pogledala u lice. Uvojak vlažne, zlatne kose na čelu, iste boje kao i koža. Pomilovala sam ga. Iza mene, Pejdz mi je spustila ruku na rame.

„Hej, maleni”, rekla sam promuklo. „Mama je ovde. Izvini što sam kasnila. Gužva u saobraćaju.”

Monitori su odgovorili uobičajenim pištanjem.

„U svakom slučaju, stigla sam. Ovde sam. Biće sve u redu, brzo ćeš se oporaviti. A kad se probудиš, tako mi svega...”

Pejdz se trгла, uzdržavajući se da ne prasne u smeh.

„Pečurka, za ime božje. Pečurka, jebote.”

„Malori, ne psuj pred detetom.”

„Izvini, mali. *Prokleta* pečurka.”

Sestra je proverila monitore i pogledala u nas. „Dakle... vi ste roditeljke?”

Pejdz je povukla ruku s mog ramena. „Gospode, ne! Ja sam joj sestra. Ona je majka.”

„Razumem. Pa imate malog borca, to vam moram reći.”

„Zaista tako mislite?”, upitala sam.

„Naravno. Pomalo je sladak zbog tog žutila. Liči na onog pevača.”

„Oh?”, reče Pejđž bezazleno. „Kog pevača?”

„Znate, onog što sedi na stolici i svira gitaru? Nova pesma mu je o pticama koje lete na jug, ne osvrćući se. Bio je u magazinu *Pipl* pre nekoliko nedelja. Mali je pljunuti on.”

Okrenula sam se nazad ka Semu i rukama mu obuhvatila mlaku šaku. Toliko mi se vrtelo u glavi da sam pomislila kako ću povratiti.

„Ne znam”, rekla sam. „Nisam čula tu pesmu.”

Kasnije, kad bih se prisetila te prve nedelje u bolnici, ne bih bila u stanju da se bogzna čega setim. Kažu da su takva iskustva kao izmaglica i možda je to kliše, ali ispostavilo se da je istina, kao što je to ponekad slučaj s klišeima. Volela bih da mogu reći da je došao trenutak otkrovenja, prelomna tačka posle koje smo znale da će Sem preživeti, da smo dočekale radost, razrešenje i srećan kraj, zahvalile lekarima i odvezle se kući u onom krhkom zlatnom svetlu kasnog popodneva. Kao u filmovima.

Ipak, život nije film i taj trenutak nikad nije stigao.

Vreme smo merile pištanjem monitora i po izlasku i zalasku sunca sa druge strane prozora, tamo gde su obični ljudi nastavljali sa životom, odlazili na odmor, uživali u letu. Pejđž je dovela decu i unajmila sobu u hotelu na duže, i niko se nije žalio što propušta leto na moru ili što u brdima Nju Hempšira nema prženih školjki. Njen muž Džejk se vikendom dovezio da bude s nama. Baš fin momak.

Pejđž mi je donosila kafu i sendviče, starala se da perem zube i da se uvek presvučem.

Iz dana u dan Sem je nastavljao da diše, da postoji, a strah od njegove smrti zamenio je strah od budućnosti koja nas je očekivala.

Šta bi usledilo u svetu u kojem bi moj desetogodišnjak ostao bez bubrega.

Ipak, sećam se jednog neupadljivog trenutka. Izašla sam iz bolnice i sela u kola da odem u hotelsku sobu koju nam je Pej dž rezervisala – ne zato što sam želela da idem nego zato što je bila uporna. To se dogodilo drugog dana, nakon što sam prvu noć provela spavajući – odnosno ne spavajući – na stolici pored Semovog kreveta.

Moraš da spavaš u pravom krevetu, rekla mi je Pej dž. Semu je potrebno da se odmoriš.

I tako sam se odvušla do parkirališta i pronašla svoj auto. Bilo je kasno, a pošto je kraj juna, nebo u Nju Hempširu je tek počelo da tamni. Vazduh je bio gust od senki. Bilo bi sablasno da je u ovom svetu ostalo nešto čega bih se plašila.

Prišla sam kolima i zagledala se u gomilicu perja koja je zapela u dnu brisača.

Zaboravila sam na pticu.

Mlada sova, rekao je muškarac sa cigaretom, i bio je u pravu. Nisam znala mnogo o šumskim pticama, ali po obliku glave i mrtvim, staklastim očima videlo se da je u pitanju sova. Mala, mlada sova. Verovatno je tek napustila gnezdo. Poletela je u široki svet, tresnula pravo o moje vetrobransko staklo na kojem su brisači uspaničeno radili i uginula, a majka sova i otac sova nikad nisu ni saznali šta joj se dogodilo.

U ušima sam i dalje čula neumorno pištanje monitora. Otkucaje Semovog života.

„Žao mi je”, prošaptala sam mladunčetu sove. „Tako mi je žao.”

Sela sam na ivičnjak i otvorila dlanove.

Na desnom zglobu majčina narukvica se okrenula naopako, pa mi je krajevima štipala osetljivu kožu sa unutrašnje strane

ruke. Ostavila mi ju je kad je umrla i još bih se zapanjila svaki put kad bih je ugledala obavijenu oko svog zgloba umesto njenog – zlatnu kobru, s raširenim klobukom, spremnu za napad, sa dva sićušna smaragdna oka i maleckim jezikom boje rubina koji se zauvek pruža ka vrhu repa. Narukvicu je dobila od majke, pričala nam je dok smo bile male, i stalno sam je viđala na njenoj ruci.

Sve do njene sahrane, godinu i po dana ranije.

Zmijske oči svetlucale su ka meni, iste boje kao majčine.

„Tako mi je potrebna”, prošaptala sam. „Zašto si mi je uzela?”

Ali kobra nije rekla ni reč.

1.

Hana

Avgust 1951.
Kairo, Egipat

Kobra se verovatno sklonila u paviljon kad je sunce zašlo iza krova hotela. Sad je raširila klobuk, uvređeno šišteći na Hanu. Oči su joj bile poput uljanih perli. Zapalacala je jezikom i napala.

Hana nije mogla da krivi kobru. Kako možeš osuđivati zmiju zato što je zmija?

Alister ju je upozorio na kobre čim su stigli u Kairo. Bio je tamo raspoređen tokom rata, pa se smatrao pravim stručnjakom. *Egipatska kobra naraste od metar do metar i po dužine* – govorio je onim imperijalističkim tonom, prenaglašeno mašući rukama – *i otrovna je kao sâm đavo. Ta napast će ti se ušunjati u kuću, šator ili uz nogavicu, zato pazi gde staješ, zaboga.*

Hana ga je pažljivo slušala i pazila gde staje. Kad su ona i Alister prethodne nedelje otišli na izlet u Luksor, s vremena na vreme ih je viđala među stenama – i škorpione takođe – ali bi uvek odgmizale. Alister je verovatno bio razočaran. Po čitav dan je nosio mačetu o pojasu, sanjareći o trenutku kad će u odsudnom trenutku odrubiti glavu nekoj kobri. Kakva bi *to* priča bila!

Hana sada nije imala mačetu. Nije imala ni turpiju za nokte – samo je uzela tašnicu i ustala od stola. Ustala je iz čistog

hira. Alister je razglabao o podeli Indije, Beverlijevi su klimali glavama, potpuno otupeli, a kad je pokušala da ubaci duhovitu opasku, Alister ju je istog trenu sasekao u korenu. *Ne budi smešna, Hana.*

Promrmljala je nešto o cigareti i ljutito se probijala kroz pre-pun, bučan restoran, kroz *Arapski hol*, pa do bašte.

Vazduh je još bio gust i topao od poznoletnjeg sunca. Komarci su se uznemirili. Miris jasmína ju je opijao. Začula je smeh kod verande i ušunjala se pod zaklon paviljona – iznenadivši kobru koja se upravo spremala za lepu, mirnu dremku.

Od svih mesta na svetu – da umre baš tu! Kad malo razmisli, gotovo je smešno. Toliko načina na koje je mogla da skonča – toliki nesrećni slučajevi i predmeti koji su mogli da je ubiju, talasi bombi, nemački, pa sovjetski vojnici, da ne pominje vreme, bolesti i stotinu drugih opasnosti – sve te pogibije koje je preživela čudom, snagom volje ili uz pomoć hirovitog boga u koga više nije verovala – i sad ovo?

Zadnja bašta hotela *Šeferd* u Kairu. Jedne dosadne, predvidljive avgustovske večeri.

Kakva šala, kakva smehotresna šala.

Ko bi pomislio da će se sve ovako završiti kad se tog jutra probudila u uskom, mekanom krevetu koji je delila s mužem? Kad je tihi sluga pokucao na vrata sa Alisterovim čajem i prvom od nekoliko šoljica slatke, jake turske kafe koje su obeležavale Hanine sate do ručka – ko bi joj tada rekao da u njima uživa do krajnjih granica jer su joj poslednje u životu?

Ko bi pomislio, dok je Alisteru čitala naglas iz novina tokom doručka iznetog na poslužavniku, da će do ponoći biti mrtva?

Kad je tog jutra, kao i obično, ispravila Alisterovu kravatu i poljubila ga u suvi obraz? Kad je uzela ispisane papire koje je

ostavio na stolu prethodne večeri i otkucala ih na pisačoj mašini, ispravljajući usput greške? (Alister se oduvek mučio s pravopisom.) Kad je, baš kao i uvek, sebi dopustila cigaretu tokom vožnje do kluba, zatim ručak, pa tenis sa suprugama službenika iz Britanskog ministarstva spoljnih poslova, pa džin-tonik, pa povratak kući, duga kupka i druga cigareta?

Ko bi pomislio da više neće iskusiti sve to?

Kad se Alister vratio iz konzulata i, kao i uvek, uzeo knjige i naliv-pero, a ona se smestila na sofu sa engleskim romanom u rukama, povremeno zastajkujući sa čitanjem kako bi posmatrala guštera koji je jurio tamo-amo po podu i uz zid, nestajući u pukotini blizu tavanice – ko bi pomislio da nikad neće saznati šta se dogodilo sa čovekom koji je voleo ženu udatu za drugoga?

Kad je otkucalo šest i kad je ustala sa sofe da mu sipa viski sa sodom i pomogne mu da se obuče za večeru?

Kad je obukla dugačku crnu haljinu koja joj je lepo pristajala, stavila bisere i navukla duge rukavice?

Kad je popila drugi džin-tonik s limetom?

Zatim tiha vožnja preko reke do hotela. Koktel sa šampanjcem. Drugi koktel sa šampanjcem. Koktel od škampa, pa gaspačo.

Razgovor o kralju – *onaj magarac Faruk*, kako ga je Alister zvao.

Orkestar je započeo valcer dok su konobari sklanjali čorbu i posluživali ribu. Zatim meso i povrće. Pa salata. Onda desert i sir, i uz ukusno vino *ikem*, podela Indije i *Ne budi smešna, Hana*.

Ko bi joj šapnuo na uvo – dok je zavaljena u stolici ispijala *ikem* i pomislila: *Dođe mi da vrištim!* – *Ne brini, stara moja Hana, ostalo ti je još petnaest minuta života?*

Da su joj poslednji trenuci života otkucavali kad je ustala sa stolice, promrmljala nešto o cigareti i oteturala se iz trpezarije kroz *Arapski hol* do vrata koja su vodila u baštu, gde se

niotkuda pojavio gospodin Bek, pomoćnik upravnika hotela, i upitao je treba li joj nešto.

Ah, gospodin Bek. Kakva šteta zbog njega! Nikad ga više neće videti.

Bio je Švajcarac, sudeći po rečima jedne od žena iz Ministarstva spoljnih poslova. Svi hotelijeri u inostranstvu bili su Švajcarci. Nekako im je to zanimanje, govorila je ta žena, bilo u krvi – mada nije razumela kako. Možda je imalo neke veze s njihovom neutralnošću. Ili s tradicijom planinske gostoljubivosti. Za Hanu, međutim, jedino što je na gospodinu Beku bilo švajcarsko bilo je njegovo prezime. Imao je krupne, hladne, zelene oči ispod ravnih crnih obrva i duge crne trepavice, kao da mu ih je neko namerno dodao. Crte lica bile su mu gotovo nežne, osim čvrste vilice koja je usidrila donji deo lica. Poput svakog dobrog upravnika hotela, bio je nevidljiv i nečujan – osim kad ti je bio potreban.

Tada bi se pojavio kao duh iz boce.

Treba li vam nešto, gospođo Ejnsvort?, upitao ju je svega pet minuta ranije, a ona je glupavo odgovorila: *Ne, hvala*, i nastavila dalje.

Ohola, tako su je nazvali. Jednom je to načula. *Ohola kučka, ona Ejnsijeva žena. Znaš kako ju je pronašao? Bog sveti zna odakle je došla. Ko su njeni? Ima sreće što se dopala starom Ejnsiju.*

Oh, naravno da ih je čula. Baš kako su i hteli. Englezi su toliko pristojni – nikada ti nešto tako ne bi rekli u lice.

Ne, hvala, rekla je gospodinu Beku, hotelijeru sa zelenim očima, i zaputila se u baštu – sama, pomalo pijana, ali uveče je uvek bilo tako. Bio je to jedini način da preživi dan, a da ne zgrabi neki od onih tankih, otmenih srebrnih noževa iz trpezarije i nekoga ubije.

Ili sebe.

A sad ova prokleta kobra.

U Egiptu su kobru ponekad zvali *aspida*, što bi te odmah podsetilo na Kleopatru. Prema legendi, naredila je slugama da joj krišom unesu aspidu u korpu, u lične odaje, gde ju je zatočio Cezar – ili neko drugi.

Hana je sumnjala u tu priču. Egipatska kobra bila je velika zmija i gotovo sigurno ne bi pristala da je uguraju u korpu – naročito ne u korpicu kroz koju bi je mogli prokrijumčariti u Kleopatrine odaje, a da niko ništa ne primeti. Međutim, ako je to napisao Ptolomej, onda mora da je istina. Uostalom, je li zaista bilo važno kako je zmija završila u Kleopatrinoj postelji? Suština je da je umrla od zmijskog ujeda. Osim ako čitav događaj nije bio metafora – zmija u daminoj postelji koja joj ujedom ubrizga smrtonosnu dozu otrova. Jasno je na šta se odnosi.

Hanina zmija – kobra, *aspida*, kako god je nazvali – bila je sasvim stvarna. Njene sićušne krljušti behu prošarane smeđim pegama, a klobuk je pravio savršen luk. Ležala je duž ograde, pa kad je Hana sela svega nekoliko trenutaka ranije, lice joj nije bilo udaljeno više od jednog metra od zmijskog – dovoljno blizu da joj se na svetlosti koja je dopirala iz hotelskih prozora iza nje ocrtavala svaka pojedinost.

Kažu da vreme usporava u trenutku opasnosti i Hana bi se s tim saglasila. Imala je sve vreme ovog sveta da se divi zmijinoj lepoti, savršenom klobuku, beskrajnim krljuštima prošaranim smeđom bojom. Sve vreme sveta da oseti miris jasmína i čuje blagi šum orkestra koji će je uspavati.

Primetila je savršeni mozaik pločica u paviljonu.

Zamislila je Alisterovo rumeno lice, zgrčeno od užasa – kakvo bi to zaprepašćenje bilo! Ko će mu ubuduće točiti viski

sa sodom onako kako voli? Ali to je potrajalo samo trenutak. Drugo lice zamenilo je Alisterovo rumeno, zgrčeno. Zatim još jedno, pa još jedno – svako posebno, a opet sva odjednom, pogodivši je u stomak tako da nije mogla da diše.

Bes.

Tuga.

Sva ta buka koju nije mogla godinama da oseti. Sve to u uljanim očima kobre koja je poletela ka njenom vratu. Kako glupo.

Hana je podigla ruku. Zmijski očajnici su joj se zarili u nadjančicu. Dok je padala, svet je postao beo, suviše beo da bi ga podnela. Par ruku koje su je uhvatile bile su deo sna.

Treba li vam nešto, gospođo Ejnsvort?

Da, gospodine Bek. Treba mi sve. Potreban si mi ti.